

**РЕЗУЛЬТАТИ ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ (PhD)
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ А.С.МАКАРЕНКА
ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА**

Опитування, проведене протягом 2020-2021 навчального року серед здобувачів вищої освіти (PhD) Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

Опитувальники – блок анкет «Мотиви вступу до аспірантури», «Популяризація та принципи дотримання академічної доброчесності», «Освітньо-наукове середовище та матеріальні ресурси», «Індивідуальна траєкторія навчання», «Якість наукової складової освітньо-наукових програм», «Організація практики аспірантів», які містять запитання «закритої» та «відкритої» форми.

Опитування проведене дистанційно в Google-Forms.

Інформація про проведення та результати опитування розміщена на головній сторінці сайту університету та сторінці ЦЗЯВО у мережі Фейсбук.

Перше запитання анкети «Мотиви вступу до аспірантури», стосувалося джерела інформування аспірантів про вступ до аспірантури в СумДПУ імені А.С. Макаренка. Аналіз відповідей показав, що

- 57 % - від викладачів та співробітників СумДПУ імені А.С. Макаренка,
- 28 % - в установі, де працюю,
- 15 % - з сайту СумДПУ імені А.С. Макаренка.

Серед мотивів вступу до аспірантури Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка респонденти вказують:

- 42,9 % - потреба в саморозвитку та самореалізації,
- по 14,3 % - мрію отримати науковий ступінь, хочу стати викладачем, люблю займатися науково-дослідною роботою, мені подобається навчатися.

Респонденти серед мотивів вступу до аспірантури саме в СумДПУ імені А.С. Макаренка називають:

- Навчання/робота у СумДПУ імені А.С. Макаренка (25,5 % з опитаних)
- Особистість наукового керівника (25,5% з опитаних);
- Можливість вступу на бюджет (14,2 %);
- Поради викладачів СумДПУ імені А.С. Макаренка (14,2 %);
- Престижність ЗВО (14,2 %).

Серед очікування від навчання в аспірантурі респонденти зазначають: *«Наукове підґрунтя та координація практичної діяльності», «Підвищення саморозвитку та самореалізації», «Саморозвиток, отримання нових знань та*

можливостей», «Реалізація творчих задумів в рамках дисертаційного дослідження», «Отримати новий досвід», «Поглибити знання за спеціальністю, вдосконалити вміння відчувати й спілкуватись з аудиторією».

Серед планів після закінчення аспірантури респонденти очікують: *«Ділитися досвідом, що підкріплений наукою», «Займатися викладацькою діяльністю», «Впроваджувати досвід, подальший саморозвиток», «Підвищити рівень особистісного розвитку», «Можливо буду викладати», «Працювати за фахом».*

Другий блок анкети «Популяризація та принципи дотримання академічної доброчесності» містить питання:

<i>(Оцініть від 1 до 5, де 5 найвищий бал)</i>	5 балів	4 бали	3 бали	2 бали	1 бал
Ваша ознайомленість із політикою академічної доброчесності в університеті	66%	34%	-	-	-
Ваша ознайомленість з відповідальністю, яка настає за порушення академічної доброчесності на всіх етапах підготовки на 3 рівні ВО	87%	13%	-	-	-
Проведення серед аспірантів заходів щодо популяризації дотримання академічної доброчесності	66%	34%	-	-	-
Проведення під час підготовки в аспірантурі заходів щодо контролю дотримання академічної доброчесності	66%	34%	-	-	-

На питання «Використання викладачами / науковими керівниками різних форми реагування на прояви академічної недоброчесності у здобувачів в ході навчальної роботи та виконання дисертаційного дослідження» аспіранти дали наступні відповіді: *«Викладачі приділяють цьому питанню багато уваги, так як дуже важливо дотримання всіх вимог академічної доброчесності учасниками наукового процесу», «Чітке та лаконічне пояснення, що підкріплене нормативно-правовою базою», «Перевірка роботи за допомогою антиплагіатної програми StrikePlagiarism.com, яка є наявною в Науковій бібліотеці нашого навчального закладу».*

Аналізуючи відповіді респондентів, можна зробити висновок, що у своїй більшості респонденти ознайомлені із політикою академічної доброчесності

в університеті, відповідальністю, яка настає за порушення академічної доброчесності на всіх етапах підготовки.

Третя анкета стосувалася якості освітньо-наукового середовища та матеріальних ресурсів

<i>(Оцініть від 1 до 5, де 5 найвищий бал)</i>	5 балів	4 бали	3 бали	2 бали	1 бал
Університет надає комфортні та безпечні умови навчання	50%	50%	-	-	-
Обізнаність про можливість отримати консультацію практичного психолога в університеті	33,3%	16,7%	33,3%	16,7%	-
Задоволеність рівнем психологічної та соціальної підтримки аспірантів в університеті	33,3%	16,7%	50%	-	-
Дотримання прав та свобод особистості (релігійні, статусні, гендерні, етнічні тощо)	83,3%	16,7%	-	-	-
Можливість скористатися процедурами захисту у разі виникнення небезпечної ситуації (прояву насильства, дискримінації, сексуальних домагань, корупції)	50%	50%	-	-	-
Задоволеність навчально-методичним забезпеченням навчальної та наукової діяльності	33,3%	66,7%	-	-	-
Задоволеність забезпеченням інформаційними ресурсами (електронний архів бібліотеки, доступом до науково-метричних баз даних Scopus, Web of science)	66,7%	33,3%	-	-	-
Можливість користуватися потрібним обладнанням, обчислювальними центрами, коли мені це було потрібно	16,7%	50%	33,3%	-	-
Наявність зворотного зв'язку із викладачами і отримання порад щодо навчання	50%	50%	-	-	-

Підтримка у вирішенні навчальних та організаційних питань з боку підрозділів університету (методичний, міжнародний, навчальний тощо)	33,3%	66,7%	-	-	-
Задоволеність рівнем організації відділом аспірантури і докторантури підготовки здобувачів (збори, розклад, вибір дисциплін, інформування, документальний супровід, реагування на запити тощо)	50%	50%	-	-	-
Рада молодих вчених університету сприяє професійному зростанню наукової молоді, надає підтримку у науково-дослідній діяльності, навчанні, ініціативах, обміні досвідом тощо	33,3%	50%	16,7%	-	-
Залучення здобувачів до моніторингу, перегляду, постійного поліпшення якості ОНП	50%	33,3%	16,7%	-	-

На питання «Яким чином Вам надається освітня, організаційна, консультативна, соціальна, інформаційна підтримка в межах ОНП» респонденти зазначили: *«Все задовольняє»*, *«Надаються всі види підтримки за потребою»*, *«У разі потреби-науковий керівник чи кафедра»*, *«Консультації, лекції тощо»*.

У четвертому блоці анкети «Індивідуальна траєкторія навчання» щодо можливості вільного вибору навчальних дисциплін, у тому числі з числа тих, що пропонуються здобувачам за іншими ОП та ОНП, респонденти дали наступні відповіді: *«Дисципліни обираються здобувачами»*, *«Наявна»*, *«Надана можливість вільного вибору»*, *«Все - супер!»*.

Щодо користі вибіркового вибору дисциплін для дисертаційного дослідження аспіранти висловили такі думки: *«Повністю співпадають з дисертаційним дослідженням і його напрямками»*, *«Корисна»*, *«Так»*, *«Мене задовольняє»*.

На питання про можливість вибору завдань, форм та методів їх виконання в межах викладання навчальних дисциплін здобувачі вищої освіти зазначили:

«Здобувач має можливість отримати якісне викладання, навіть в карантинних обмеженнях», «Наявна», «Так», «Усе демократично, враховуючи умови пандемії, форму навчання, відстань».

Щодо наявності доступу до інформації та можливість взяти участь у програмах академічної мобільності студенти відповіли: *«Високий рівень доступності», «Наявний», «Така можливість є», «Так», «Інформація доступна».*

Здобувачі вищої освіти надали такі відповіді стосовно можливостей отримати додаткові освітні послуги в університеті (факультативне вивчення навчальних дисциплін, курси лекцій провідних вчених, семінари, круглі столи, тренінги, практики тощо): *«Аспірант має широке коло вибору можливостей», «Наявна», «Кафедра постійно організовує лекції, лекторами яких виступають міжнародні фахівці, міжнародні науко-практичні конференції (дають змогу обміну досвідом). Подобається й те, що завжди є можливість дізнатись інформацію з уст викладачів кафедри, отримати допомогу у виборі того чи іншого семінару тощо; додатково ознайомитись в інформаційних замітках на сайті кафедри та в групах соціальних мереж», «Вебінари провідних вчених, семінари, тренінги тощо», «Інформативно, доступно, користуюся можливостями».*

На питання про задоволеність рівнем практичної складової підготовки (педагогічної практики,) в аспірантурі за обраною ОНП респонденти зазначили: *«Повністю задоволена», «Достатня», «Задоволена», «Відмінна».*

П'ята анкета стосувалася якості наукової складової освітньо-наукових програм. На питання щодо рівня задоволеності процедурами вибору, погодження, уточнення, зміною назви дисертації в процесі підготовки в аспірантурі аспіранти зазначили: *«Дякую за можливість вибору, уточнення мого дослідження», «Достатня», «Задоволена».*

Забезпечена можливість обговорення та оприлюднення отриманих наукових результатів через участь у конференціях та семінарах, що проводяться в університеті, оскільки аспіранти надали такі відповіді: *«Постійно беру участь у конференціях. Дякую за можливість висловити власну позицію щодо інклюзії в освітньому процесі», «Наявна», «Так. Звичайно».*

На питання щодо можливості залучення до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на міжнародних конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо респонденти зазначили: *«Наявна», «Все задовольняє».*

Серед варіантів підготовки до академічної діяльності поза академічним середовищем здобувачі вищої освіти означили наступні позиції:

«Проінформована керівником щодо даного виду діяльності», «Семінари», «Індивідуальними рекомендаціями, консультаціями».

Щодо можливостей участі у науково-дослідних темах, які ведуться в університеті/ кафедрі студенти зазначили: *«Активна участь», «Наявна», «Є така можливість. Кожен із аспірантів за власної ініціативи входить до Наукового товариства університету, Міжвідомчої лабораторії», «Так».*

На питання про рівень задоволеності науковим керівництвом: повнота і частота наукових консультацій, обговорення стану дисертації, обговорення результатів дисертаційного дослідження, ставлення з боку наукового керівника до аспіранта тощо аспіранти відповіли: *«Жодного разу не було відмови (не зважаючи на час) у консультації, обговоренні, підтримці з боку наукового керівника», «Достатня», «Дуже задоволена співпрацею з науковим керівником. Завжди можна отримати дієві рекомендації й щирі підтримку», «Позитивна».*

На питання чи дисертаційне дослідження входить до сфери наукових інтересів наукового керівника аналіз відповідей показав, що

- 80 % - так,
- 20 % - не знаю.

Якість організації проведення наукових досліджень в Університеті:

- 60 % - висока,
- 40 % - достатня.

Задоволеність організацією та процедурою проведення щосеместрово звітування аспірантів щодо виконання індивідуального плану аспіранта на кафедрі:

- 80 % - висока,
- 20 % - достатня.

Щодо труднощів при виконанні наукових досліджень здобувачі вищої освіти відповіли: *«Іноді вагаюся. Але підтримка наукового керівника, настанови повертають до істинного шляху», «Інколи», «Звісно, бо вперше ведеться робота над науковим дослідженням», «Наразі немає», але зазначили наступні проблемні аспекти: «Постійна зміна нормативно-правової бази та суспільної думки щодо обраної теми», «Визначення послідовності», «Закриття шкіл на вимушений карантин у момент проведення експериментальної частини дослідження. Хоча з часом дане питання було вирішено. Соматичне ослаблення».*

Щодо можливості апробації результатів досліджень студенти-аспіранти зазначили: *«Все доступно», «Наявна», «Є», «Можливість висока (зокрема на конференціях)».*

На питання «У яких заходах Ви приймали участь?» аспіранти зазначили:

- 80 % - міжнародні конференції,
- 20 % - міжнародна мобільність (стажування).

Щодо можливості обирати тему наукового дослідження здобувачі вищої освіти відповіли «Так», а також зазначили: *«Тема наукового дослідження обрана мною»*. 100% респондентів зазначили, що мали можливість обирати наукового керівника, а також мали спільні праці з керівником (100%).

Щодо доступності підручників, монографій та інших методичних матеріалів в електронній та друкованій формі та задоволеності рівнем роботи бібліотеки 100% опитаних відповіли *«Так»*.

На питання чи залучаються роботодавці, зокрема керівників кафедр, дослідницьких груп, наукових установ, які проводять фундаментальні та/або практичні дослідження для забезпечення набуття аспірантами універсальних навичок дослідника, зокрема щодо застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та/або складання пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності тощо респонденти відповіли: *«Так», «Все на високому рівні. Я дійсно вчуся!»*.

Щодо матеріально-технічного забезпечення обладнання, яке було придбане та використовується для реалізації ОНП та яким чином навчально-методичне забезпечення ОП сприяє досягненню цілей, завдань, ПРН опитані зазначили: *«Так», «Якщо б МТЗО не було практично значними, то й результатів не було», «Прохання уточнити про яке саме матеріально-технічне обладнання йдеться у питанні. Для повноти розуміння - перерахуйте. Кафедра, Наукова бібліотека надають доступ до всього чим володіють самі. Це і ТЗН, доступи до ел.платформ, антиплагіатної системи тощо»*.

Темою шостого блоку анкети є організація практики аспірантів. На перше питання анкети чи дає можливість науково-педагогічна практика, передбачена науково-освітньою програмою, здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності респонденти відповіли: *«Так», «Дає»*.

Щодо достатнього обсягу науково-педагогічної практики, передбаченою освітньо-науковою програмою, 100% респондентів висловили думку *«Залишити без змін»*.

Щодо необхідності збільшити кількість годин на практику, передбачених освітньо-науковою програмою, респонденти (100%) зазначають про достатню кількість годин.

На питання чи проходять здобувачі практику в лабораторіях, наукових центрах тощо та які її результати, а також щодо рівня задоволеності здобутими компетентностями під час виробничої практики аспіранти зазначили *«Так»*.

На питання анкети щодо відповідності матеріально-технічного забезпечення бази практики вимогам програми практики та належність умов на базі практики для виконання програми практики 100% опитаних відповіли *«Добре»*. 100% респондентів визначили, що мають достатній рівень теоретичної підготовки для успішного проходження практики.

На питання які отримані під час навчання теоретичні знання знадобилися для результативного проходження практики:

- 75 % - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях,
- 25 % - здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

На питання анкети щодо задоволення переліком отримуваних практичних навичок під час проходження практики 100% опитаних зазначили *«Повністю задовольняє»*, а результатом проходження практики визначили:

- 75 % - перевірка набутих професійних компетентностей,
- 25% - збір і підготовка практичного матеріалу для виконання дисертаційної роботи.

Під час проходження практики труднощів не виникало, оскільки здобувачі вищої освіти надали такі відповіді: *«Тимчасовими»*, *«Труднощів не було»*, *«Ні»* *«Під час підготовки до проходження практики отримала безцінні рекомендації від наукового керівника, які допомогли в її проходженні. Тому труднощів не було»*.

Отже, за результатами проведеного моніторингу з'ясовано, що здобувачі вищої освіти (III рівень) освітньо-наукової програми задоволені якістю освітнього процесу, популяризацією принципів академічної доброчесності, наданням освітньої, організаційної, консультативної, соціальної, інформаційної підтримки, рівнем практичної підготовки в межах ОНП.

Начальник Центру ЗЯВО
СумДПУ імені А.С.Макаренка,
кандидат педагогічних наук



М.М. Ячменик

Фахівець Центру ЗЯВО
СумДПУ імені А.С.Макаренка



І.С. Горбатенко